„דער אידישער זשורנאל“

THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West — Telephone Adelaide, 3967
Subscription Rates — $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario January 22nd. 1913

„טריט דעם ראף“

מען דארף ניט זיין קיין צו גרויסער בקי אין עקאנאמישע פראגען, אום צו קענען וויסען, וואס עס איז היינט די ברענענדסטע פראגע אין אונזער סאציאל עקאנאמישען לעבען, סיי אין קאנאדע, סיי אין די פאראייניגטע שטאאטען, שוין אפגערעדט פון אייראפא.

עס זענען די קאפיטאל־ארבייט באציהונגען, וועלכע האבען יעצט אין אונזער לעבען אלעס פאררוקט אין הינטערגרונד.

אויף'ן אמעריקאנער קאנטינענט זענען נאך קיינמאל ניט פארגעקומען אזוי פיעל סטרייקס אין איין צייט, ווי דער פאל איז יעצט.

פאכען, איך וועלכע מען וואלט קיינמאל ניט געגלויבט, אז זיי זאלען זיין ארגאניזירט, ארגאניזירען זיך יעצט, און קעמפען שוין ניט ערגער ווי די אלטע ארגאניזירטע פאכען.

דער לעצטער סטרייק פון דער פאליציי אין באסטאן, איז א געגנער־גענדער באווייז, וואס אין יענע פאכען קומט יעצט פאר.

דאס גאנצע עקאנאמישע לעבען פון לאנד ווערט יעצט „באדראהעט“ פון דער גרייסער סטרייק־געפאהר.

שוין א צייט, ווי פרעזידענט ווילסאן זוכט אלץ אפצולעגען און צו פארמיידען דעם סטרייק אין דער שטאהל אינדוסטריע, באזונדערס אין דעם פיטסבורגער געגענט, ווי עס ווייזט אויס, וועט עס נאך די טעג קומען צו א צוזאמענשטויס, סיידען די שטאל מאגנאטען וועלען מיט אמאל ענדערען זייער פארביסענע פאזיציע פון ניט וועלען אנערקענען קיינע יוניאנס.

מיר האבען שוין היינט ניט נור יוניאנס פון דאקטוירים און אקטיארען, נאר איבערן גאנצען לאנד שטורעמט יעצט די בעוועגונג צו ארגאניזירען די „ברעין ווארקערס“ די גייסטיגע ארבייטער. פונקט אזוי גוט ווי די פשוט'ע ארבייטער.

דאס גאנצע עקאנאמישע לעבען געפינט זיך יעצט ווי אויף א וואולקאן, מען זוכט צו פארמיידען א קאטאסטראפע, אט למשל ווי ביי אונז דורך דער אינדוסטריעלער קאנפערענץ, אדער אין די שטאאטען דורך דער געפלאנטער ארבייט און קאפיטאל קאנווענשאן.

די, וועלכע האבען עטוואס געלערענט פונ'ם לעבען, און עס ניט בלינד נאכגעפאלגט, ווייסען שוין היינט, אז מיט שטרויס־פויגעל פאליטיק, מיט פארמאכען די אויגען, און ניט וועלען זעהן די אמת'ע פאקטען, וועט מען גאר ניט אויפטון, און מען זוכט דארום צו זוכען פארשיעדענע רפואות, אמת, ניט אלע רפואות זענען ווירקזאמע, אבוואהל ניט מיינענדע, דאך פראבירט מען, דאך זוכט מען צו לעזען דעם איבעל, אבער דאס לעצטע זוכען ווייט ניט אלע.

עס זענען פאראן נאך יעצט אייד אזעלכע וועלכע קומען ארויס מיט זייער גאנצער נאקעטקייט, מיט יענער נאקעטקייט, וועלכע ציינט אז דאס זענען מענשען מיט בליקען אויף'ן לעבען פונ'ם זעכצעהנטען יאהרהונדערט, וועמען עס בענקט זיך נאך דער שקלאפעריי און נאך דעם קנוט.

אט איז א ביישפיעל.

די הויפט אויפמערקזאמקייט אויף דער צווייטער זייט גרענעץ ציהט יעצט צו דער באדראהענער סטרייק אין די שטאהל גיסערייען אין דעם פיטסבורגער געגענט, וואו די ארבייטער זענען לעצטענס ארגאניזירט געווארען. דער שטאהל טראסט ארבייט מעשים און מאכט פיעלע שטערונגען די יוניאנס אנצוגעהן מיט זייערע פלענער, האבענדיג אויף זייער זייט די געזעץ־היטער, די שעריפס און זייער גלייכען. אבער דאס איז נאך פאר זיי צו ווייניג, אין לעצטע וואך האבען אלע אמעריקאנער צייטונגען געבראכט פאלגענדען נאטיץ פון וואשינגטאן.

"ה' ה' געריק, הויפט פון דער שיקאגאער "טשעמבערס אף קא־מערס" האט ערקלעהרט, אז די ארבייטס־געבער דארפען אנגעהמען די מאטא "טריט דעם ראף", גלייך נאכדעם האבען טאקי רעוואלווערען העלדען אין העממאנד, (א צענטער פון די שטאהל אינדוסטריען), דערהרג'עט פינף מענשען."

"טריט דעם ראף", — באהאנדעלט זיי מערדערליך, דאס איז אלזא די עצה פון די געריקס צו די ארבייטס־געבער, ווי אזוי צו לעזען אונזערע יעצטיגע סאציאלע עקאנאמישע איבלען, אין דעם זעהען זיי דעם שליסעל צו דער לעזונג.

"טריט דעם ראף" — דאס איז די נייע תורה, וואס מען טראגט אונטער די ארבייטס־געבער, אבער ווי יעדע שווערד האט דאס אויך צוויי שארפען א שארף פאר יענעם, און א שארף פאר זיך אליין.

"טריט דעם ראף" — מיט דעם ווילען די גערריקס, די טאראנטאר און די שיקאגאער צודריקען די ארבייטער באוועגונג, פארזיכטיג.

איידער עס וועט זיי די גערריקס עס געלינגען, קענען זיי נאך צוערשט אליין דערדריקט ווערען, און פאלען אונטער די אייגענע חורבות.

מיט וואס ערקלעהרט זיך דאס?

אין דער ווארשאווער אידישער "לעבענס פראגען" לעזען מיר פאלגענדעס:

„די ביאליסטאקער צייטונגען מעלדען, דאס די אמעריקאנער מיסיע האט אבגעזאגט ביאליסטאק ארויסצוגעבען די שטיצע פון 100 טויזענד מארק א מאנאט דערפאר, וואס א ראטמאן האט זיך ערלויבט בעת דעם קבלת פנים פון סענאטאר מארגענטוי צו זאגען א פאר ווערטער וועגען די אמעריקאנער נדבות.

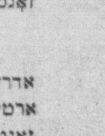

דר. באגען האט זיך געפונען שטארק באליידיגט און האט געזאגט:

„אויב איהר זענט גבירים, דארפען מיר אייך ניט געבען."

וואס ביאליסטאקער קהלה האט דערלעבט? א פייערליכען אדרעס דעם אמעריקאנער פאסאל דערלאנגט, מארגענטוין א גרויס־ארטיגען קבלת פנים געמאכט, אזוי פיעל קאמפלימענטען אנגעזאגט און צום סוף — א שטראף פאר אן איבריג ווארט. דרך ארץ אידען!

עס איז אבער טשיקאווע צו וויסען, צו איז טאקי דער הער באגען דער גאנצער בעל הבית אויף די געלדער, וואס ווערען געקליבען צווישען די ברייטסטע אידישע מאסען אין אמעריקא? און צו האט איהם דער רעליעף קאמיטעט בעפאלמעכטיגט צו לערנען "דרך ארץ" די ביאליסטאקער אידען?

וואס האבען די טוער פון דער דזשאינט דיסטריביושאן קאמיטע צו זאגען אויף אזא מעלדונג?

א שטארקער ווארט פון א גרויסען פיהרער

מאקס נארדוי'ס בריעף צו דעם רעדאקטאר פון "ארץ" אין ירושלים וועגען די עמיגראציאן אין ארץ־ישראל.

פון א. ר. מלאכי

אין דער צייט וואס אונזערע פיהרער האלטען נאך אין אנפיהרען זייער דיפלאמאטיע בנוגע די צוקונפט פון אונזער לאנד, בשעת זיי האלטען אונז אין איין פערשפרעכען אויף די גינסטיגע ארבייט זייערע און ארויסלאזען סטייטמענטס יעדער איינער יעדען טאג בעזונדער, און יעדע איינע איז ווידערשפרעכענד פון דער אנדערער און מיר קענען ניט וויסען גענוי וואס קומט פאר האט דארטען אין דעם פלאץ וואס ווערט אנגערופען "מאחורי הקלעים". און מיר מוזען זיך בענוגענען מיט דעם דאס לכל הפחות זיי וויסען וואס עס וועט זיין און וויסען וואס צו טהון, אין דער זעלבער צייט זיצט ערגיץ ווייט, פערווארפען און פערשטויסען, ווייט פון דער צענטער וואו די ארבייט ווערט געטהון און וואו דיפלאמאטיע ווערט געשאפען, אבער איז ניט ווייניג קלענער פון די גרויסע פיהרער אונזערע, און האט ניט קיין קלענערען חלק אין די ארבייט פון די אויפבויאונג פון אונזער לאנד און אויך ער לאזט אונז פון צייט צו צייט הערען זיין ווארט.

מאקס נארדוי איז דאס דער דאזיגער פיהרער אונזערער, דער מאן מיט נביאישען בליק און קלאהרען דענקענדען מוח דער מאן וואס איז אפשר ניט ווינציגער אפאזיציאנעל ווי חיים ווייצמאן און זייגע ווערטער זיינען ניט ווינציגער רעוואלוציאנער ווי פיעלע אנדערע.

אז נארדוי איז ניט צופריעדען מיט די איצטיגע לייטונג אין ציוניזם און אז ער בענוגענט זיך ניט מיט די ארבייט פון אונזערע פיהרער אין דעם איצטיגען גרויסען מאמענט פאר די פערווירקליכונג פון אונזער אידעע, איז אונז שוין לאנג בעוואוסט, נאך איידער די ציון קאנפערענץ וואס איז פארגעקומען אין לאנדאן דעם פערגאנגענעם מאנאט מארטש, די קאנפערענץ וואס מען האט געדענקט דאס נארדוי וועט אנטהייל נעהמען אין איהר האט שוין נארדוי אויסגעדריקט זיין אונצופרידענהייט מיט די איצטיגע ארבייט. מאקס נארדוי האט דאן נור בקיצור און מיט רמזים געגעבען אנצוהערען ווארום ער איז ניט צופריעדען, און וואס מען פערנאכלעסיגט נאך זיין מיינונג. מיר האבען אלע געהאפט דאס אויף דער קאנפערענץ וועט נארדוי געוויס זיך געפינען און וועט זיך געוויס לאזען הערען אויף די ערשטע ציון קאנפערענץ. מיר זיינען געווען זיכער דאס אויף דער קאנפערענץ וועט זיך ווידערהאלען אט די יעניגע נביא'ישע רעדעס וואס האבען בעצויבערט אפילו אזא מאן ווי אחד העם און וואס האבען דעם פלאם און דעם פלאקער אין הארצען שטארקער געמאכט.

נארדוי איז אבער אויף דער קאנפערענץ ניט געקומען. וועמעס שולד איז דאס געווען? — ס'איז איצט ניט נויטיג נאכצופארשען און זוכען. דער עקר איז: נארדוי איז ניט געקומען אין לאנדאן און האט זיך ניט בעטייליגט אויף דער קאנפערענץ. די שטארקע שטימע האט זיך ניט געהערט און דער גרויסער ווארט איז ניט געזאגט געווארען. נארדוי איז פערבליבען ווייטער איינזאם און עלענד אין זיין פארווארפענעם ווינקעל אין מאדריד ווערענדיג נאך פערביטערט און ערשיטערט.

צו ליעב נארדוי'ס זיבעציג יעהריגען יובילעאום האט מען געזוכט צו פערגלעטען דעם פעהלער וואס מען איז בעגאנגען צו דעם גרויסען פיהרער, מען האט מיט די שנאה און מיט דעם שמייכעל אויף די ליפען געוואלט דעם טרויער אוועקנעהמען פון דעם אלטען קעמפער. נארדוי איז אבער ניט צופריעדען געבליבען. זיין שטארקען ווארט האט ער ווייטער דערהאלטן. זיין שטימע האט ער געלאזט הערען שטארקער.

איצט דערוויסען זיך מיר ווי ווייט נארדוי ליידט און קומט אפ אין זיין עלענדקייט און איינזאמקייט אין גלות ווי ווייט די ליעבע זיינע צו ציון איז שטארק און ווי ווייט ער איז נאך פול מיט יוגענד און שטרעבט צו ארבייט. אין זיין רעדע אויף נארדוים יובילעאום אין לאנדאן האט פראפ. יהודה פון מאדריד, נארדוי'ס איבערגעבענער און נאהענסטער פריינד אין דער איצטיגער צייט, דערצעהלט ווי ניט איינמאל האט ער געטראפען דעם אלטען מיט'ן פעסטען שטארקען כאראקטער נארדוי וויינענדיג ווי א קליין קינד, ווייל ער מוז זיין ווייט פון צענטער און ווייל ער איז ניט ביכולת אנטייל צו נעהמען אין די אויפבויאונג פון לאנד אין דעם גרויסען מאמענט.

מיר דערוויסען זיך אויך ווי ווייט די לאגע פון די אידען אין ארץ־ישראל האט אנגעגריפען נארדוי. און ווי ווייט ער האט זיך משתדל געווען פאר זיי פאר דער שפאנישער רעגירונג דאס ער זאל פראטעסטירען און אפשטעלען די רדיפות פון די טערקישע רעגירונג אויף די אידען און זאל ניט דערלאזען דעם ישוב צו אונטערגעהן דורך די גזירות פון דזשאמעל פאשא און זיינע נאכפאלגער.

מיר דערוויסען זיך נאך פיעלע זאכען ווען דעראיבער איז די ביטערניש און די ניט צופרידענהייט פון נארדוי פאר אונז ניט פערשטענדליך.

נארדוי דריקט אבער ניט אויס זיין ניט צופרידענהייט אויף דער פארגאנגענהייט, נור אויף דער צוקונפט זארגט פאר טאג־טעגליך מאנכע ניט בעמערק־ [illegible] טערהייט און מאנכע מיט א כונה, אויף דעם ווייטאגט זיין הארץ און ער ווענדעט זיך פון צייט צו צייט מיט זיינע רייד.

דעם שטארקסטען ווארט, זיין גאנצע ביטערניש, זיין גאנצען צארן און פערדרוס, זיין גאנצען ניט צופרידענהייט מיט דער איצטיגער שטעלונג פון די ציוניסטישע הויפט פיהרעריי דריקט נארדוי אויס אין זיינעם א בריעף צו דעם רעדאקטאר פון דער העברעאישער צייטונג "הארץ" וואס ערשיינט אין ירושלים, וואס איז ערשיענען אין דעם ערשטען אויגוסט.

נארדוי האט בכיון זיך געווענדעט צו די בעפעלקערונג אין ארץ ישראל, און דוקא אין א העברעאישען צייטונג, האפענדיג דאס ביי זיי וועלען זיינע ווערטער געפינען אן אפקלאנג.

נארדוי שטעלט זיך אפ וועגען דער עמיגראציאן פראגע. בשעת אין לאנדאן האבען אונזערע פערטרעטער שוין אויסגעארבייט אלע עמיגראציאנס־פלענער פאר ארץ־ישראל און שוין בעשטימט דעם סכום מענשען וואס זאלען קאנען פאהרען זיך בעזעצען אין ארץ־ישראל— פופציג טויזענד א יאהר, געגען דעם שטעלט זיך נארדוי און פראטעסטירט מיט זיין גאנצען היץ און ברען. נארדוי שפאט און לאכט אפ אויף די בעגרענצונגען פון דער עמיגראציאן, און פאדערט די אויפעפענונג פון די ארץ־ישראל טויערען פאר דאס גאנצע פאלק — פאר די אלע מיליאנען וואס זיינען גרייט זיך צו בעזעצען אין לאנד און פאר די נאכפאלגער זייערע, וואס וועלען קומען נאך זיי.

דער גאנצער בריעף נארדוי'ס איז דורכגעדרונגען מיט רעוואלוציע, איז פול מיט ביטערניש און צארן, ער איז א וואולקאן שפריצענדער פייער: "איך פראטעסטיר מיט צארן געגען די פייגלינגע און שרעקענדע וואס האלטען אין איין זאגען, אין איין טענה'ען דאס מען מוז האנדלען מיט פערשטאנד, דאס די עמיגראציאן מוז געהן פאוואליע, ביסלעכווייס, דאס מעהר ווי צוויי טויזענד מענשען א יאהר טארען מיר ניט אריינלאזען אין לאנד, און אויף אזא וועג קאנען מיר האפען דאס אין פופציג יאהר ארום וועלען מיר האבען איניגע הונדערט טויזענד אין אונזער לאנד".

נארדוי שפאט אפ פון זיי און מאכט לעכערליך די דאזיגע שטעלונג. ער פערזיכערט, דאס אזא פיהרונג איז די בעסטע און די גרינגסטע. מען ברויכט ניט קיין אנשטריינגונג צו איהר, און קיין סכנה ליעגט ניט אין דעם און ווארפט ניט ארויף קיין פעראנטווארטליכקייט און אחריות, פאר צוויי טויזענד א יאהר. איז ניטא צו שרעקען זיך. אזא סכנה "באדערט" ניט פיעל, מען ברויכט ניט פיעל אויסצוגעבען אויף זיי, און מען קאן לייכט גרינדען א נייע "חלוקה", איינפיהרען א נייעם שטיצ־סיסטעם, און אויסהאלטען נייע פענסיאנערען.

פאר די וואס שפיעלען זיך מיט פאליטיק איז אפשר דאס בענוגענד, און אפשר נאך צופיעל. זיי קאנען זיך רוהיג ארבייטען, ארגאניזירען, רעדען און פיהרען שתדלנות. עס איז איבערגענוג. אזא סיסטעם פאדערט ניט קיין גרויסקייט, עס פאדערט ניט קיין ארגינאליטעט און קיין ארגאניזאציאנס־פעהיגקייט. אבער דאס פאלק, דאס פאלק זוכט א ווינקעל וואו צו געפינען אן אפרוה און א שוץ פון אלע פערפאלגונגען זיינע, צרות, רדיפות, פאגראמען און פייניגונגען זיינע. ער זוכט צו ראטעווען זיך פון די בלוט־ים'ען אין וועלכע ער טרינקט זיך און זעהט ניט קיין אויסוועג מיידען זיין אלטע לאנד — ארץ ישראל, און אויב ניט דארט וואוהין זאל ער זיך ווענדען?

נארדוי לייגט אוועק זיין שפאט און רעדט מיט גיפט און גאל ביטערניש: "די צייט האט אונז געשטעלט אנדערע פראגען, אנדערע פראבלעמען צו לייזען. מיר מוזען קוקען אויף גרויס און טון גרויסעס. די גרויסע מאסען פון פאלק ווילען אפטרייסלען פון זיך די מיט בלוט אנגעזאפטע ערד פון די לענדער וואו מען רודפ'ט זי. ניט אין פופציג יאהר. ניט מארגען, נור היינט! העלדיש האבען זיי געקעמפט אין די שרעקליכע מלחמה יאהרען, פון איצט און ווייטער ווילען זיי לעבען אלס א פרייער פאלק, א פאלק וואס איז בערעכטיגט צו אלע מענשליכע און וועלטליכע רעכטע".

אויף דעם אויסרייד און ענטפער: דאס מען וועט ניט ערלויבען א גרויסע עמיגראציאן; ענטפערט נארדוי מיט ציין קריצעניש: "וואס הייסט מען וועט אונז ניט ערלויבען אריין אין אונזער לאנד? וואס איז דאס דער ביטערער שפאס און אפלאכען פון אונז? האט מען אונז צוגעזאגט ארץ ישראל צו ניט? יא מוז די טיהר זיין אפען און אויב ניט, אויב מען וועט פערמאכען די טיהרען פאר אונז, וועלען מיר פראטעסטירען פאר אלעמען אויף דעם אכזריות'דיגען שפאס און מיר וועלען מיט שטאלץ פארלייגען דאס פאר דעם פעלקער פערבאנד וואס פון היינט אן און ווייטער וועלען, זיי פערטהיידיגען דעם אמת און דעם צדק. און מיר קאנען האפען דאס די גערעכטיגקייט וועט מנצח זיין דעם שקר און פאלשקייט. און אויך מען וועט עפענען דאס לאנד פאר אונז. און איך האף אז אזוי וועט זיין, וועלען מיר דאן ווייזען אונזער קראפט, מיר וועלען אריין מיט שטאלץ, מיר וועלען זיך אומקעהרען צו זיך".

נארדוי ענדיגט זיין בריעף:

"לאמיר פאדערען מיט א שטארקע און גרויסע שטימע, דאס מען זאל עפענען די טויערען פון לאנד באלד, גלייך, ניט אפלייגען. לאמיר קומען אין מאסען, אן אפהאלט. א יאהר וועלען אונזערע ברידער אין חוץ לארץ אויסהאלטען און שטיצען די ערשטע עמיגראציאנס בעזעצונג. נאכדעם וועלען מיר זיך ניט נויטיגען אין קיינעמס הילף. ווי אזוי? — איך קען גוט מיין פאלק און גלויב אין זיינע פעהיגקייטען און דארף זיך גאר ניט שרעקען".

אזוי האט גערעדט נארדוי. אבער ווער אינטערעסירט זיך איצט מיט זיין מיינונג. אונזערע פיהרער זיינען צו שטארק פערטהון, צו שטארק פערהאוועט, ארויסצולאזען יעדען טאג אנדערע סטייטמענטס, יעדען טאג שיקען נייע קאמיסיעס אין ארץ ישראל און נייע שטיצע פלענער צו בעשטימען. וועמען געהט אן דאס די שטימע פון אן איינזאמען, פארוויאנעלטען גלות אפריכטענדען. זאל ער זיין זאפילו נארדוי....

זכרנו בספר החיים

פון חיים מאליץ

די סענטראל רעליעף קאמיטע פון ניויארק, וועלכע פערטרעט די ארטאדאקסישע אידישע קהילות פון אמעריקא און קענעדע אין בעצוג צו דער גרויסער רעליעף ארבייט וואס די אידען פון אמעריקא און קענעדע טהוען פאר די מלחמה ליידענדע אידען פון אלע לענדער, דיעזע גרויסע אידישע היסטארישע ארגאניזיישאן, איז יעצט ארויס מיט זעהר א וויכטיגע אידעע, וואס דארף און זאל געשטיצט ווערען פון יעדען אידען וואס פערשטעהט די וויכטיגקייט פון זארגען היינט פאר מארגען און פון זיין פארבערייטעט אין פאראויס געגען אונערווארטעטע פאסירונגען אין לעבען.

די אידעע פון דער סענטראל רעליעף קאמיטע איז, אז אום די נאכקומענדע דורות זאלען וויסען וואס די אידען פון דער זייט ים האבען אויפגעטהאן פאר די אידען אין איירופא און ארץ ישראל אין דער צייט פון דעם שרעקליכען קריזיס וואס זיי האבען געהאט זייט זיי זיינען אין גלות, זאל די סענטראל קאמיטע יעצט דרוקען א גרויסען בוך, א פונקס, מיט'ן נאמען "ספר הזכרון". און אין דיעזען ספר הזכרון זאלען געדרוקט ווערען די נעמען פון אלע אונזערע שולען, חברות, לאדזשען, און סאסייעטיס, און די נעמען פון זייערע בעאמטע.

עס הייסט, אז אין דיעזען ספר הזכרון, וועט גענומען ווערען סטאק פון אונזער פערמעגען. מיר וועלען זעהן אין דעם דאזיגען בוך די גאנצע אידישע טהעטיגקייט, אין קורצע קאפיטלען פון איינצעלנע ארגאניזיישאנס, וואס זיינען צוזעמט און צושפרייט איבער ארבע פנות אמעריקא וקענעדע, און מיר וועלען דאן טרייען די אלע איינצעלנע גרופען צו פעראייניגען אין איינע א גרויסע, א ריעזיגע און א מעכטיגע ארגאניזיישאן וואס זאל אין א צייט פון אימוירדזשענסי דורך איין רוף קענען צוזאמענקומען און בעהאנדלען גרויסע פאלקס פראבלעמען.

אבוואהל די פראגע פון רעליעף אליין איז זעהר א וויכטיגע. אבוואהל עס פאדערט זיך יעצט אויך די אלגעמיינע קראפט פון אלע אידען אין אמעריקא און קענעדע, אום מען זאל כאטש עטוואס קענען צוריק אויפבויען די חורבות פון אונזערע פעראונגליקטע שוועסטער און ברידער אין די מלחמה און אין די פאגראם געגענדס, אבער מיט דער אויסנאמע פון דיעזען ספר הזכרון קומט נאך פערבונדען א פיעל גרעסערער און א פיעל וויכטיגערער אידעאל. איהר קענט אייך דענקען און זאגען וואס איהר ווילט, אבער איך בין די לעצטע צייט זעהר פעסימיסטיש געווארען. עפעס זאגט מיר מיין הארץ אז אויף דער זאגענאנטער קריסטליכער ליעב קען מען זיך זעהר ווייניג פערלאזען. ווען מיר זעהען, אז אונזער ארים אונשולדיג פאלק. וואס האט געשיקט זיינע בעסטע יונגע קינדער אויסגעשלאכטעט צו ווערען אין אלע רעגימענטען און ביי אלע פעלקער אין דער גרויסער וועלט מלחמה, וואס איז ארויסגערופען געווארען בלומרשט אום צו בעפרייען אלע קליינע פעלקער פון אונטערדריקונג און אום צו ברענגען ליכט און פרייהייט אויף דער וועלט, — ווען מיר זעהן דעם גרויסען דאנק וואס מען גיט אונז דערפאר, וויפיעל טייכען בלוט אונזערס עס ווערט יעצט פארגאסען איבעראל, און עס איז אין פוצה פה ומצפצף. הויבט זיך ניט ווילענדיג אן אריינצוגנבענען א געדאנק אין דער טיעפעניש פון אונזערע צוואווייטאגטע נשמות. אז די אלע הריגות אויף אידען קומען מיט דער צושטימונג פון פערבארגענע פינסטערע כחות, וואס האבען אבגעמאכט איינמאל פאר אלע מאל להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים.

איהר וועט דאך מיר ניט איינרעדען אז די זעלבע גרויסע לענדער וואס שיקען שטילערהייד, בשתיקה, אהן דער צושטימונג פון זייערע פעלקער, געלד, אמונישאן און מיליטער צו העלפען קאלטשאקען בעזיגען די באלשעוויקעס, וואלטען ניט געקענט טהאן דאס זעלבע, ווען זיי זאלען נור וועלען צו העלפען שטילען די מערדערישע פינסטערע הריגות אויף אידען.

מיר האבען נאך דערווייל ביז יעצט ניט געהערט, עס זאל ארויסקומען ענגלאנד, פראנקרייך, אדער אפילו בעלגיע מיט אן אולטימאטום צו די לענדער וואו עס ווערען אזוי פיעל אידען אויסגעקוילעט טאג טעגליך, און זאל זיי ערקלערען אז אויב זיי וועלען זא פארט ניט סטאפען זייערע רציחות, וועט מען ארייגשיקען צו זיי א גרויסע בעוואפענטע ארמעע און מען וועט זיי צווינגען דאס צו טהאן.

די עמלק מעטאדע פון אשר קרך בדרך — דאס קאלטקייט די גלייכגילטיגקייט פון אלע לענדער צו די שחיטות אויף אידען קענען נור פערטייטשט ווערען מיט דעם שוידערליכען געדאנק, אז אלע, די גאנצע קריסטליכע וועלט דורשט יעצט און טרינקט גערן אידיש בלוט.

און איין גאט דער לעבעדיגער ווייסט וואס מיט אידען אין דער גאנצער וועלט וועט זיך נאך טהון.

די זאגענאנטע גאולה, וואס האט געזאלט קומען דורך גוטע גוים און שלעכטע אידען, לאמיך בעסער ליגען זאגען, איז אייך א נעביידע אויף שפין־וועב געבויט. עס זעהט אויס אין מיינע אויגען ווי א קאמפאני בעטלערס וואס שטעהען אין א שלאקס רעגען אין א קאלטע ווינטער נאכט אין דרויסען פאר'ן טויער פון א נגיד א גרויסער דבר אחר, און בעטען אים נאכטלעגער, זיי ווערען דערפרווירען פון נעטץ און פון קעלט, אט פאלען זיי אני דער טויט פאר זיינע פיס און ער הייסט זיי קומען נעקסטע וואך, ער האט יעצט קיין צייט ניט מיט זיי צו רעדען, ווייל ביי איהם אין הויז איז א באל, מען האלט אן מיטען טאנצען.

* * *

דאס איינציגע ווינקעלע וואו די זון שיינט נאך עטוואס איבער אונז, איז אמעריקא. אבער אויך דא פיהלט זיך שוין די לופט פון יענע פערפעסטעטע מקומות און דאס אידישע פאלק אין אמעריקא מוז יעצט שטעהן אויף דער וואך און וואכשען מיט טויזענד אויגען אלע די יעניגע אין וועמען די גרויסע וועלט מלחמה האט אויפגעבלאזען דעם פייער פון רציחה געגען אידישען פאלק.

מיר מוזען זיין פארבערייטעט געגען יעדע אימוירדזשענסי, אם אין אני לי מי לי, אז מיר אליין וועלען ניט טרייען זיך צו העלפען וועט אונז קיינער ניט העלפען, און אום מיר זאלען זיך געפינען אין אזא מין צושטאנד אז מיר זאלען ביי יעדער געלעגענהייט קענען טהון עס וואס גרויסע און וויכטיגע פאלקס ארבייט, מוזען מיר יעצט כל זמן עס איז נאך דא צייט, נעהמען סטאק פון אונזערע כחות, וויסען מיט וועמען און מיט וואס מיר קענען טהון ניצליכע ארבייט. ווען עס ווערט געקלאפט א טרעוואגע, אז מען מוז עס האבען.

און פיר דיעזען צוועק וועט דער ספר הזכרון פון דער סענטראל רעליעף קאמיטע זיין די וויכטיגסטע זאך וואס די אידען אין אמעריקא האבען ווען געשאפען.

שולען, חברות, לאדזשען און סאסייעטיס, זיינען די צענטערס וואו יעדער מעסערדזש קען צו יעדער צייט איבערגעגעבען ווערען בנוגע אלע וויכטיגע פאלקס אינטערעסען, און די בעאמטע פון יעדער איינצעלנער ארגאניזיישאן, קיין אונטערשיעד ווי קליין אדער ווי גרויס די ארגאניזיישאן זאל ניט זיין, זיינען זיי די ריכטיגע מענשען וואס פאסען צו זיין א טהייל פון דער עדה די סנהדרין. וואס וועלען מוזען צוזאמען קומען אם ווענינסטען איינמאל אין א יאהר אין א קאנווענשאן וואס וועט בלויז האבען איהר צוועק צו בעהאנדלען אלע וויכטיגע אידישע פראגען אין בעצוג צו די אינטערעסען פון אידישען פאלק אין ארבע פנות העולם.

אזא סנהדרין, איינבערופען פון אלע קלאסען ארטאדאקסישע ארגאניזאציאנען וועט זיין א ריכטיגע פאלקס פערטרעטערשאפט. ווייל די בעאמטע פון די פערשיעדענע ארגאניזיישאנס, זיינען ריכטיג ערוועהלט פון זייערע קהילות. און אלס אזעלכע האבען זיי רעכט צו זיין פערטרעטער, עס מאכט גאר ניט אויס, אויב זיי זיינען רייך אדער ארים, זיי זיינען דאס פאלק, און וואס זיי וועלען טהון וועט געווים זיין עהרליך געמיינט, עהרליך געדענקט, און עהרליך געהאנדעלט, וועהרענד אונזער יעצטיגע פערטרעטערשאפט ביי יעדער אנגעלעגענהייט, קומט אם מעהרסטען פון מענשען וואס האבען ענטווידער מעהר געלד, אדער מעהר חוצפה פון אנדערע און זיי שטופען זיך איבער אל אויבען־אן, און ברענגען אפט מעהר שאדען ווי נוצען.

איך בין מיט דער זעלבער מיינונג ווי דער עקזעקוטיוו דירעקטאר פון סענטראל רעליעף קאמיטע, מר. הערדי ל. סעליג, אז אזוי שנעל ווי דער ספר הזכרון וועט ערשיינען פון דרוק, זאל מען בערופען א ריעזיגע קאנווענשאן פון די בעאמטע פון אלע ארגאניזיישאנס. וואס וועלען זיך געפינען אין ספר הזכרון, די קאנווענשאן זאל בערופען ווערען אין איינע פון די גרויסע האלס אין אמעריקא וואו די צוויי גרויסע פארטייען, די רעפובליקאנער און די דעמאקראטען רופען זייערע קאנווענשאנס ווען זיי דארפען נאמינירען א פרעזידענט, און אלעס זאל ארגאנזירט ווערען אויף'ן פיינסטען ארט וואס איז נור מעגליך, און ביי דיעזער קאנווענשאן זאלען די דעלעגאטען ערוועהלען גרויסבעאמטע, וואס זאלען נאכהער קענען האבען דאס רעכט צו האנדלען אלס אמת'ע פערטרעטער פון פאלק. יעדע איינצעלנע ארגאניזיישאן אפילו פון דער קלענסטער קהילה זאל האבען פאלשטענדיגע האום רול, זיי זאלען אלע זייערע ביזנעס פיהרען אליין, אזוי ווי יעדער סטייט פיהרט אלעס אליין, נור דער הויפט אפיס אפיס דער גרענד אפיס, זאל זיין דער קוואל, אדער בעסער געזאגט די קלירינג הויז פון אלע אויפטהואונגען פון די בעזונדערע ארגאניזאציאנען. אום מען זאל ביי יעדער אימוירדזשענסי קענען וויסען אין גרענד אפיס, ווי אזוי מען קען פערטהיילען די פערשיעדענע ארבייט וואס מען דארף טהון שנעל, צווישען די פערשיעדענע ארגאניזיישאנס.

דיעזער ספר הזכרון דארף נאך מיין מיינונג זיין דער ערשטער שריט צו שאפען א סארט כל ישראל חברים, נור אויף א גאנץ נייעם וועג, אנשטאט דעם וואס אמאל זיינען די ארטאדאקסישע אידען אומער געווען די בלינדע געפיהרטע פון לייטע וואס האבען דורך רייכטהום אדער דורך חוצפה איבעראל פערכאפט דעם אויבען־אן, זאל דיעזע כל ישראל חברים געפיהרט ווערען פון די ארטאדאקסישע אידען, ווייל די ארטאדאקסישע אידען זיינען די מאדזשאריטי מאיאריטעט, זיי ליידען אם מעהרסטען, זיי פיהלען אם מעהרסטען, און זיי ווייסען בעסער וואו עס דריקט דער שוך און וואו און ווי מען קען אם בעסטען העלפען.

אם אין אני לי מי לי? ואם לא עכשיו אמתי?

מיין וועג .·.

פון י. ל. קאלושינער

הילפלאזיגערהייט
קוק איך אויף מיין וועג,
וואו ס'הויבט א ראזער הימעל אויף זיך
אין דעם ווייטען, ווייטען ברעג,
און ס'בלאסקעט א שיין צו מיר אהער,
שפיגעלט אפ דעם שאטען פון מיין גליק,
טריקענט אויס פון אויג מיין טרעהר
פון צער און באנג. . .

— — — — — — — —

הילפלאזיגערהייט,
ציעל איך מיין גאנג,
ווי א דורשטיגער אין מדבר,
צאפלדיגערהייט . . .